

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 1

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 1. – 790 с.

ISBN 978-617-8263-39-3

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У першому томі збірника містяться наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їхньому конституційному вимірі, у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-39-3 (т. 1)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

який був би покликаний визначати час настання потреби у зміні сенсу правової норми, який був закладений у неї при її виданні. Якщо такий суб'єкт з'явиться, то це буде серйозною загрозою визначеності та стабільності всієї правової системи. До того ж будь-який акт, навіть найбільш доцільний і своєчасний, може втратити своє первинне значення, якщо буде визнаватися необхідність іншого його тлумачення в будь-який момент часу [4, с. 131].

На підставі вищезазначеного можна стверджувати, що інтерпретація права є невід'ємною складовою в нормотворчій та правозастосовній діяльності, надає змогу виявити «дух» та «букву права», що спричиняє безумовний позитивний вплив на розвиток права в сучасних умовах, сприяє підвищенню його ролі в регулюванні складних процесів, які відбуваються сьогодні.

Список використаних джерел:

1. Дудченко В. В. Про герменевтичний підхід до права. Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. Одеса, 2009. Вип. 45. С. 11–16.
2. Лепіш Н. Я. Акти тлумачення норм права: питання теорії та практики : монографія. Львів : Сполом, 2018. 250 с.
3. Суходубова І. В. Динамічне тлумачення як засіб адаптації текстуальної форми законодавства до змін суспільних відносин. Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Сер. : Економічна теорія та право. 2014. № 2. С. 264–272.
4. Проблеми тлумачення правових норм : посібник / автор-упорядник О. М. Балинська. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 392 с.

Ключові слова: методологія права, інтерпретація права, статичний та динамічний підходи, буква і дух закону.

Key words: methodology of law, interpretation of law, static and dynamic approaches, letter and spirit of the law.

ОДАРІЙ ВІКТОР ВІТАЛІЙОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри загальної теорії права та держави*

ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ МЕТОД У ЗАСТОСУВАННІ ПРАВА

Побудова цілісної теорії знань про застосування права вимагає повного й усебічного дослідження кожного з наукових методів, необхідних для вирішення цього завдання. Сучасна юридична наука володіє дієвим теоретико-методологічним апаратом для вивчення різноманітних правових категорій, явищ, процесів і їх закономірностей, у тому числі і правового інституту як застосування права. З-поміж усього різноманіття дослідницьких інструментів значну увагу науковців привертає порівняльно-правовий метод, який дозволяє вийти за межі національної правової системи, врахувати як позитивний, так

і негативний правовий досвід. Що значно розширить знання про застосування права, порівнюючи його у різних правових системах.

Дослідженню порівняльно-правового методу присвятили свої роботи такі вчені як, Х. Н. Бехруз, В. В. Дудченко, Є. О. Харитонов та Є. І. Харитонova, О. Д. Тихомиров та інші. А вивченню деяких теоретичних аспектів порівняльно-правового методу у застосуванні права у своїх дисертаційних дослідженнях приділяли увагу такі науковці як, Н. П. Костюк, О. С. Копитова, А. М. Перепелюк та ін. Тому наявний вихідний матеріал робить актуальним дослідження ролі порівняльно-правового методу в застосуванні права.

Метою нашого дослідження є з'ясування ролі та специфіки використання порівняльно-правового методу у застосуванні права.

Методологічний інструментарій в юриспруденції характеризується наявністю великої кількості різноманітних методів для проведення дослідження. Усі вони відіграють важливу роль і у комплексі мають важливе практичне значення для всебічного наукового пізнання певного правового явища.

З цього приводу слушно зазначає В. В. Дудченко, що адекватна модель процесу наукового дослідження, результатом якого є нове знання, охоплює стадію формулювання й оцінки проблеми; відкриття, генерування й обґрунтування нових наукових ідей. І хоча наука не має у своєму розпорядженні який-небудь безпомилково діючий метод генерування нових наукових ідей і гіпотез, вона має у своєму розпорядженні широку розмаїтість методів, прийомів, засобів і способів міркувань як логічного, так і евристичного характеру, що значною мірою регулюють і збагачують процес дослідження [1, с. 16].

Порівняльні дослідження, на думку Х. Н. Бехруза, «покликані запропонувати правові рішення, які, з одного боку, підтримують переваги глобалізації, а з іншого – знижують її негативні прояви» [2, с. 110].

Так, на нашу думку, одним із найбільш важливих спеціальних юридичних засобів вивчення правових явищ є порівняльно – правовий метод або метод компаративістики. «Порівняльно-правовий метод є основним у системі методології порівняльно-правових досліджень. Цей метод є конкретизацією загальнонаукового порівняльного методу й заснований на зіставленні різних державних і правових систем, окремих державно-правових явищ для виявлення спільного й відмінного між ними. Це свого роду міждисциплінарне (зовнішнє) порівняння, яке має місце при порівнянні наукових феноменів, що існують у межах різних правових систем» [3, с. 30].

Як стверджують Є. О. Харитонов та Є. І. Харитонova, «порівняльно-правовий метод – це сукупність прийомів виявлення загальних та специфічних закономірностей виникнення, розвитку, функціонування правових систем шляхом їх порівняння, під яким розуміється пізнавальна операція, що дає можливість на основі фіксованої ознаки встановити схожість та відмінність об'єктів шляхом парного зіставлення» [4, с. 13].

Справедливо зазначає О. Д. Тихомиров, що завданням порівняльно-правових досліджень є формування всезагального (універсального)

права на основі вивчення різного (національного), а завданням національної науки є виявлення різного й тільки того загального, котре має значення для національного (куди й наскільки включені національні інтереси) [5, с. 11].

Проте, слід зазначити, що обов'язковою умовою застосування цього методу є порівнюваність його об'єктів. Що це означає? Що порівнювані об'єкти повинні бути приналежні до того самого роду, виду, наявності подібних структур, функцій, завдань, цілей тощо.

Застосування саме цього методу є доцільним, наприклад, при дослідженні та порівнянні застосування права в англо-американській, романо-германській та невіддиференційованих правових системах. Адже, цілком ясно, що одне й те саме правове явище матиме свої унікальні риси в залежності від того в якій правовій системі воно сформовано. Наприклад, звернемося до судового правозастосування. Окрім суто судових функцій щодо вирішення справ, судді в англо-американських країнах здійснюють і правотворчу функцію, що зумовлено природою цієї правової сім'ї (адже основним джерелом права є правовий прецедент). А от в романо-германській правовій сім'ї суди не виконують правотворчу функцію, що в подальшому накладає свою специфіку застосування права судами нижчої інстанції.

Н. П. Костюк слушно акцентує увагу на тому, що «у даний час, коли закономірно посилюються інтеграційні процеси, зростає роль порівняльного правознавства, який має своїм об'єктом державно-правові інститути різних країн» [6, с. 41].

Порівнюючи національне застосування права із застосуванням права в інших державах, ми матимемо можливість виявити його особливості функціонування і розвитку, встановити його відмінні та спільні риси, проаналізувати правовий досвід застосування права як на доктринальному так і на практичному рівні, що в подальшому може служити для перейняття позитивного правового досвіду.

Завдяки порівняльно-правовому методу можна також вдало порівнювати різні схожі праві явища. Так, цікавий приклад наводить А. М. Перепелюк, і вказує на те, що «можна здійснювати порівняння таких державно-правових явищ як правозастосування та правотворчість, виявляти їх подібні та відмінні риси; також встановити генетичний зв'язок між поняттями механізм соціального управління та механізмом правозастосування, виявити взаємозалежність та взаємообумовленість ефективності механізму правозастосування та ефективності правових норм» [7, с. 67].

Тож, порівняльно-правовий метод – це метод: «а) визначення невідомого шляхом порівняння з відомим; б) з'ясування якостей або властивостей застосування права шляхом порівняння з іншими його якостями чи властивостями або з якостями чи властивостями іншого явища (наприклад, порівняння правозастосування із реалізацією права чи порівняння різних видів застосування права); в) встановлення закономірностей розвитку застосування права шляхом порівняння у різний час, порівняння його якостей у минулому з тими самими якостями у сучасному стані для встановлення змін чи тенденцій розвитку.

У правозастосуванні метод порівняльного правознавства стає одним із провідних й універсальних у системі методологічної бази наукових досліджень, даючи можливість адекватно зіставляти застосування права в національній площині та застосування права конкретної держави аби краще виявляти соціальну та правову природу застосування вітчизняного права, а також запропонувати напрями використання зарубіжного досвіду застосування права для вдосконалення вітчизняного.

Список використаних джерел:

1. Дудченко В. В., Манько Д. Г. Роль методології юридичної науки у становленні інноваційного науково-правового мислення. Актуальні проблеми держави і права. 2003. Вип. 21. С. 13–17.
2. Бехруз Х. Н. Удосконалення методології порівняльно-правових досліджень. Актуальні проблеми держави і права. Одеса, 2009. С. 107–111.
3. Боброва Т. А. Негативна правотворчість та її роль в удосконаленні сучасного права : дис. ... д-ра філос. Одеса, 2023. 208 с.
4. Харитонов О. І., Харитонova Є. О. Порівняльне право Європи: Основи порівняльного правознавства. Європейські традиції. Харків : Одісей, 2002. 250 с.
5. Тихомиров О. Д. Порівняльно-правові дослідження: проблеми визначення компаративної природи, наукознавчого осмислення та систематизації : наукова доповідь. Київ – Львів : ЗУКЦ, 2012. Серія науково-методичних видань «Академія порівняльного правознавства». Випуск 29. 52 с.
6. Копитова О. П. Застосування норм права органами виконавчої влади в Україні: питання теорії та практики : дис. ... кан. юр. наук. Київ, 2019. 260 с.
7. Перепелюк А. М. Механізм застосування права: структура та критерії ефективності : дис. ... кан. юр. наук. Київ, 2016. 220 с.

Ключові слова: застосування права, порівняння, порівняльно-правовий метод, методологія, правозастосування, правові системи.

Key words: enforcement of law, enforcement, legal-legal method, methodology, enforcement of law, legal systems.

ГРЕЗІНА ОЛЕНА МИКОЛАЇВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри загальної теорії права та держави*

ЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В КОНТЕКСТІ ЗАХИСТУ ПРАВ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

У сучасному світі освіта є однією з найважливіших сфер життя кожної людини. Забезпечення якості освіти є важливою складовою, що дозволяє забезпечити розвиток суспільства і підвищення якості життя людей. Однак, забезпечення якості освіти не може бути досягнуте

Тіщенко Юлія Валеріївна Елементи міфологічного світогляду у правосвідомості сучасної людини	50
Бальжик Ірена Анатоліївна Захист прав людини під час сучасної війни	54
Рязанов Михайло Юрійович Нормативний та процесуальний аспекти правової спадщини: антропологічний підхід	57
Кобко-Одарій Вікторія Сергіївна Правова спадщина: щодо питання внутрішньої єдності та зовнішнього вираження	59
Кравченко Сергій Петрович Правовий текст як образ лінгвістичного буття права	63
Чувакова Ганна Михайлівна Соціальні аспекти категорій норма-аномалія	66
Кормич Анатолій Іванович Витоки концепції глобального неуправління та її науковий і практичний потенціал	69
Serebro Mykhailo Technological trends in legal practice	72
Антошина Ірина Володимирівна Інформація і право: діалектика взаємозв'язку	74
Скуріхін Сергій Миколайович Етологічний аналіз ресурсів влади	77
Іванченко Ольга Миколаївна До питання співвідношення легітимності права та правової культури в Україні	80
Дудник Руслана Миколаївна Місце гендерного права у системі права України	84
Іванчук Віра Євстафіївна Моніторинг формування професійної правової культури у майбутніх юристів	86
Ковбасюк Степан Валерійович Інституційний підхід в методології державознавства	88
Войткова Аліса Вікторівна Особливості та шляхи реалізації функції оборони України як морської держави	91
Лук'ячук Ольга Вікторівна Статичний та динамічний підходи в інтерпретації права	94
Одарій Віктор Віталійович Порівняльно-правовий метод у застосуванні права	96
Грезіна Олена Миколаївна Етичні аспекти забезпечення якості освітнього процесу в контексті захисту прав учасників освітнього процесу	99